

– Jag har en känsla av att vi tyvärr är på väg att montera ner den klassiska fysiologin och farmakologin, till förmån för molekylärbiologin. Det borde vara tvärtom: ju mer vi satsar på molekylärbiologi desto viktigare blir behovet av verifierande forskning då organet finns i dess naturliga miljö, säger Paul Hjemdahl.

»Får inte bli ett självändamål»

Paul Hjemdahls egen forskning kretsar kring trombocyternas funktion, bland annat med avseende på uppkomsten av hjärtinfarkt.

Forskargruppen använder för närvarande inga djurmodeller, och inte heller någon molekylärbiologisk forskning även om man »funderar i de banorna».

– Molekylärbiologin behövs också, men den får inte bli något självändamål. Visst kan man studera trombocyternas funktion in vitro, och med hjälp av citrat ta bort det kalcium från cellens miljö

som annars leder till att blodet koagulerar. Men när man tar bort kalcium så förändras även trombocyternas funktion och därför är det viktigt att även studera hur trombocyten verkligen fungerar i dess naturliga miljö, i blodbanan.

– Samma situation uppkommer då man vill studera effekter av olika ämnen som tillsätts. In vitro kan vi se om en substans kanske stimulerar eller hämmar trombocyten, men det är i en onaturlig miljö och doserna av dessa substanser kanske inte alls är relevanta för människa, säger Paul Hjemdahl.

Läkarkåren måste ställa högre krav

Den moderna molekylärbiologin har inneburit nya svårigheter att värdera vilken relevans som forskningens upptäckter har för oss människor.

Det har till exempel blivit allt vanligare att nyhetsmedierna presenterar nya rön inom grundforskning som »medicinska genombrott», och i takt med att

resultat av djurförsök och in-vitro-försök extrapoleras till människa kan det bli det svårt att få en korrekt bild av patofysiologiska förlopp hos människan.

Paul Hjemdahl menar att läkarkåren måste börja ställa högre krav på bra dokumentation då nya rön presenteras i till exempel läkemedelsannonser.

Dessa rör ofta »surrogatvariabler» av tveksam eller osäker relevans för patienten, medan stora långsiktiga studier som visar hur det går för patienterna kan saknas. Reklamen hänvisar till »data on file».

– Tittar vi på läkemedelssidan så har vi idag den dokumentation vi förtjänar. Om läkemedlen kan säljas utan »rätt» dokumentation minskar incitamenten att göra de stora, dyra studierna.

– Tyvärr saknar många inom läkarkåren kunskap om vilka krav man ska ställa, och kraven är ju också mycket olika beroende på vilket medicinskt fält det rör sig om.

Peter Örn

DEBATT

Är läkarna utbrända på grund av sina extraknäck?

På morgonen tisdagen den 15 december satte många läkare kaffet i vrångstrupen. På morgonekot kunde de höra Landstingsförbundets ordförande Lars Isaksson säga bl a följande: »... arbetar också de här läkarna extra på andra arbeten, där man också tar ut sig oerhört och kommer tillbaka till sin arbetsgivare och naturligtvis säger att man är trött och utbränd.»

Det budskap som lyssnaren fick – och även det som alla journalister i andra medier hakat på – är att läkarnas utbrändhet och de uttryck detta tar sig bl a i form av sjukskrivningar beror på extraknäck.

I Stockholm blev upprördheten stor med tanke på den diskussion som pågår här om läkarnas arbetsförhållanden och som berörts i en artikel i Läkartidningen 50/1998.

När man lever i en verklighet som bl a handlar om obetald övertid, jourberg som inte regleras, dålig arbetsmiljö, en pressad arbetssituation, ett ökat utanförskap, fler och fler sjukskrivna kolleger och en ökad läkarbrist (listan skulle kunna göras längre) är det provocerande att uppfatta det som att Landstingsförbundets ordförande som enda

lösning ser en kartläggning av extraknäcken. Många blev upprörda och besvikna. Jag hörde tveklöst till den.

Jag bjöd därför via ett pressmeddelande in Lars Isaksson till ett möte för att diskutera saken med mig och kolleger från Karolinska sjukhuset. Mötet blev av redan på fredagen i den vecka där radiouttalandet skedde på tisdagen. Det blev ett bra möte där våra respektive besvikelser vädrades igenom.

Även Lars Isaksson var besviken. Hans ambitioner var – och är – annorlunda än vad som kan förstås av den utsända ekointervjun. Bakgrunden var att han träffat ett antal mediamänniskor för att bl a redogöra för en personalförslagsrapport som Landstingsförbundet tagit fram.

I sammanhanget belystes också ett arbete som Landstingsförbundet skall starta i samarbete med Läkarförbundet och Institutet för hälsa och ekonomi (IHE) där frågor som läkarnas arbetssituation och läkaryrkets innehåll skall belysas.

Detta är viktiga och intressanta uppgifter som inte varit kända i någon större krets och som inte belystes i ekointervjun. Den kom enbart att handla om

det journalistiskt intressanta och oförsiktiga uttalandet om extraknäcken. Från den utgångspunkten kan man förstå också Lars Isakssons besvikelse.

Nu skall det jag sagt inte uppfattas som att vi var helt överens. Det fanns en förståelse från Lars Isakssons sida över vår reaktion – om än inte kanske för de verbala uttrycken – med tanke på den läkarnas verklighet som vi beskrev för honom.

Det kvarstår dock meningsskiljaktigheter vad gäller hur denna verklighet närmare skall beskrivas och hur den skall förändras och utvecklas.

Det är här som vi uppnådde det viktigaste resultatet av mötet. Lars Isaksson och Stockholms läkarförening har nämligen kommit överens om att träffas med någon form av regelbundenhet. Vi upplever att det är intressant med ett ömsesidigt informationsutbyte mellan arbetsgivarorganisationen och den största lokalföreningen i Läkarförbundet. Resultatet av samtalen kommer jag bl a att redovisa på representantskapet.

Björn Meder

ordf Stockholm läkarförening
ordf lokalföreningarnas
representantskap